

НАРЕДБА № 19 от 09.01.2012 г. за придобиване на квалификация по професията „Гувернантка“

Обн. - ДВ, бр. 12 от 10.02.2012 г., в сила от 10.02.2012 г.;

Издадена от министъра на образованието, младежта и науката

Раздел I

Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиването на квалификация по професията 814020 „Гувернантка“ от област на образование „Услуги за личността“ и професионално направление 814 „Услуги за дома“ съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията 814020 „Гувернантка“ съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на четвърта степен на професионална квалификация за специалността 8140201 „Отглеждане и възпитание на деца в домашни условия“.

Чл. 3. Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковата програма по чл. 10, ал. 3, т. 4 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват учебни планове и учебни програми за обучението по специалността по чл. 2.

Раздел II

Съдържание на Държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определят професионалните компетенции в края на обучението по професията, които гарантират на обучаемия възможност за упражняване на професията 814020 „Гувернантка“.

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията „Гувернантка“ определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);

2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДОИ по чл. 1 се определят и входящото минимално образователно равнище, описанието на професията, целите на обучението, резултатите от ученето, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и учебните програми за обучение по професията, действащи към влизане в сила на тази наредба, се прилагат до разработване и утвърждаване на учебните планове и учебните програми по чл. 3.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър: Сергей Игнатов

Приложение към чл. 2
Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация
по професията „Гувернантка“

Професионално направление:		
814	Услуги за дома	
Наименование на професията:		
814020	Гувернантка	
Специалност:		Степен на професионална квалификация
8140201	Отглеждане и възпитание на деца в домашни условия	Четвърта

1. Входни характеристики

1.1. Изисквания за входящо минимално образователно равнище за лица, навършили 16 години

За придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по професията „Гувернантка“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 ЗПОО (утвърден от министъра на образованието, младежта и науката със Заповед № РД-09-413 от 12.05.2003 г., изм. и доп. със Заповед № РД-09-04 от 8.01.2004 г., Заповед № РД-09-34 от 22.01.2004 г., Заповед № РД-09-255 от 9.04.2004 г., Заповед № РД-09-274 от 18.02.2005 г., Заповед № РД-09-1690 от 29.09.2006 г., Заповед № РД-09-828 от 29.06.2007 г., Заповед № РД-09-1891 от 30.11.2007 г., Заповед № РД-09-298 от 19.02.2009 г., Заповед № РД-09-1803 от 29.10.2009 г., Заповед № РД-09-621 от 18.05.2010 г., Заповед № РД-09-1728 от 1.12.2010 г., Заповед № РД-09-748 от 13.06.2011 г. и № РД 09-1805 от 9.12.2011 г.) входящото минимално образователно равнище е завършено средно образование.

1.2. Изисквания за входящо квалификационно равнище или професионален опит

За обучение по професията „Гувернантка“ с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация не се изисква предишна професионална квалификация или професионален опит по други сродни професии.

Ако за обучение по професията „Гувернантка“ с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация кандидатстват лица, завършили обучение за придобиване на професионална квалификация по професията „Помощник-възпитател“ с придобиване на трета степен на професионална квалификация, обучението им се зачита и се организира надграждащо обучение. Съдържанието на обучението се определя след сравнение на компетенциите и резултатите от обучението, описани в Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиване на квалификация по двете професии.

2. Описание на професията

2.1. Трудови дейности, отговорности, личностни качества, особености на условията на труд, оборудване и инструменти, изисквания за упражняване на професията, определени в законови и подзаконови актове (здравословно състояние, правоспособност и др.)

Придобилият четвърта степен на професионална квалификация по професията „Гувернантка“ може да се грижи за възпитаването, обучението и социализацията на деца и ученици, да ги придружава за участие в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие: типове и видове игри, ателиета, центрове и кътове по интереси и способности и занимания, ситуации с тях, да сервира и отсервира храната им, да следи за изпълнението на здравословния дневен режим. Взема участие и подпомага подготовката за процеса на обучение в училище, ако децата са в училищна възраст. Гувернантката участва в подготовката и самоподготовката на индивидуални занимания,

свързани с етапа на образование на детето/ученика. Грижата на гувернантката за детето включва: съблюдаване на режима му през деня, приготвяне на храна, хранене, разходка, поддържане на ред в детската стая, посещение при педиатър (при нужда), занимания с образователна цел с детето, познаване на различни подходи и методи за психическо, физическо и социално развитие на детето от 0- до 13-годишна възраст.

Основните трудови дейности на гувернантката са свързани със: организация на дневния режим на детето (хранене, отдих, образование: възпитание, социализация и обучение, хигиена и др.); организация, обезпечаване и грижи за детето по време на отдих; общуване с детето в съответствие с индивидуалните му особености по време на обслужване, хранене и подготовка за сън; оказване на долекарска медицинска помощ при необходимост, организиране на игрови дейности и използване на различни дидактически материали; създаване на безопасни условия за игра и обучение на детето.

От гувернантката се изисква да притежава следните професионално-личностни качества: общителност, коректност, почтеност, уважение, подреденост, упоритост, издръжливост, самодисциплина, амбиция, организираност, точност, милосърдие, човечност, състрадание, мъдрост, търпеливост, емпатийност, отговорност и самоконтрол, тактичност, толерантност, реална самооценка.

При изпълнение на задълженията си гувернантката трябва да спазва професионалната етика. За качествено упражняване на професията е задължително да притежава добри комуникативни умения, както и да владее чужд език на ниво, позволяващо и да осъществява ефективна комуникация.

Работното място на гувернантката е в условията на дома на детето/ученика или в центрове за целодневно или почасово отглеждане, обучение и възпитание на деца от 0- до 13-годишна възраст.

При изпълнение на своята трудова дейност гувернантката осъществява контакти с деца, родители, настойници и роднини, колеги и др.

В своята ежедневна работа използва прибори и пособия за хранене на децата съобразно възрастта им, пособия за обезпечаване на детския тоалет. Използва информационни и дидактически средства и методи за психическото, социалното и физическото развитие на детето. При осъществяване на дейността си гувернантката спазва действащите законови и подзаконовни нормативни актове на Република България, касаещи правата на детето - Закон за закрила на детето, Етичен кодекс за работа с деца и др., имащи отношение към упражняването на професията.

Работното време на гувернантката се определя от типовата длъжностна характеристика и се договаря с работодателя или със семейството на детето.

2.2. Възможности за продължаване на професионалното обучение

Гувернантката може да продължи обучението си за повишаване на професионалната си квалификация, като участва в различни форми за продължаващо професионално развитие: семинари, конференции, курсове, тематични работни ателиета, както и чрез самоподготовка - информация в интернет, специализирана литература и други информационни източници.

2.3. Възможности за професионална реализация съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите в Република България (НКПД - 2011), утвърдена със Заповед № РД-01-931 от 27.12.2010 г. на министъра на труда и социалната политика, изм. и доп. със заповеди № РД-01-204 от 28.02.2011 г., № РД-01-426 от 30.05.2011 г. и № РД-01-529 от 30.06.2011 г.

Придобилите четвърта степен на професионална квалификация по професията „Гувернантка“ имат възможност за реализиране според търсенето на пазара на труда и изискванията на съвременното общество за отглеждане, възпитание и обучение на деца в домашни условия.

Те могат да постъпват на работа на длъжности (професии), включени в единична група 531 „Персонал, грижещ се за деца, и помощници на учители“, както и на други длъжности, допълнени при актуализиране на НКПД.

3. Цели на обучението

3.1. Цели на обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, познава и използва личните предпазни средства, осигурява безопасна среда за децата;
- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда и подзаконовната нормативна база, разбира договорните отношения между работодател и работник;
- се отнася с чувство на отговорност към задачите, които са му възложени от работодателя или от родителите/настойниците на детето;
- прави преценка и определя нуждите от повишаване на квалификацията си;
- познава предназначението и приложението на съвременните информационно-комуникационни технологии;
- общува ефективно при изпълнение на трудовата дейност в домашни условия и в условията на частни образователни институции;
- владее чужд език на ниво, позволяващо му свободна комуникация на професионални теми.

3.2. Цели на обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионално направление „Услуги за дома“

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и спазва изискванията за организиране на дневния режим на детето/ученика;
- познава и прилага възпитателни и дидактически подходи за развитие на способностите на детето/ученика, както и за удовлетворяване на неговите потребности и интереси;
- познава психолого-педагогическите особености в развитието на детето/ученика;
- знае и прилага подходящи модели и техники за общуване с деца/ученици и възрастни.

3.3. Цели на обучението по специфичната за професията „Гувернантка“ задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава психосоциалното развитие на детето/ученика в различните възрастови периоди;
- разбира същността и социалната роля на професията съобразно нормативната рамка;
- съдейства за ефективно организиране на дневния режим на детето/ученика;
- познава различни видове и типове игри и ги прилага според тяхната специфика;
- прилага изискванията за здравословно хранене на детето/ученика и екологосъобразен начин на живот;
- познава и прилага изискванията за организиране и поддържане на дизайна на детския бит;
- познава художествена литература за деца и подбира книги, подходящи за съответната възраст;
- познава стратегии за успешно взаимодействие с родителите (типове и видове семейства);
- познава и прилага правилата за оказване на долекарска помощ в спешни ситуации;

· познава симптомите на заболяванията в детска възраст и полага грижи за болно дете, като спазва указанията на лекуващия лекар.

4. Резултати от ученето

Компетенции	Резултати от ученето Обучаваният трябва да:
<i>Общи за професията „Гувернантка“</i>	
<p>1. Полага грижи за сигурността и безопасността на детето в дома и навън</p>	<p>1.1. Описва въздействието на вредните фактори върху здравето на детето и познава мерките за неговото предпазване</p> <p>1.2. Оказва долекарска помощ в битови и кризисни ситуации (злополука, отравяне с хигиенни или дезинфекционни средства, наранявания в дома и др.)</p> <p>1.3. Разпознава основните превързочни материали и ги използва по предназначение</p> <p>1.4. Посочва последователността на действие при различни ситуации, изискващи оказване на долекарска помощ</p> <p>1.5. Разпознава опасните ситуации, които могат да възникнат по време на взаимодействие с детето, и предприема действия за тяхното предотвратяване</p> <p>1.6. Ползва лични предпазни средства</p> <p>1.7. Познава правилата и процедурите за пожарна и аварийна безопасност</p> <p>1.8. Използва по предназначение средства за противопожарна защита в случай на необходимост</p> <p>1.9. Поддържа хигиена в дома на детето</p> <p>1.10. Подбира подходящо облекло на детето съобразно метеорологичните условия</p>
<p>2. Прилага специфичната нормативна уредба при предоставяне на услугата отглеждане, обучение и възпитание на деца в домашни условия</p>	<p>2.1. Познава формите на взаимодействие с детето в домашни условия</p> <p>2.2. Описва спецификата на услугите, които трябва да предоставя при обучение и възпитание на деца в домашни условия</p> <p>2.3. Спазва етичните стандарти и стандартите за качество при предоставяне на услугите при отглеждане и възпитание на деца в домашни условия</p> <p>2.4. Познава и спазва правата и задълженията си съобразно изискванията, предявени от работодателя или от родителите/настойниците на детето</p> <p>2.5. Спазва разработения график за предоставяне на дейностите, свързани с грижите, обучението и възпитанието на деца в домашни условия</p> <p>2.6. Спазва правилата за безопасен труд (в дома на потребителя и извън него)</p> <p>2.7. Периодично попълва документация, свързана с изпълнението на дейностите</p> <p>2.8. Своевременно информира родителите на детето за</p>

Компетенции	Резултати от ученето Обучаваният трябва да:
	възникнали проблеми
3. Осъществява ефективна устна и писмена комуникация с родителите и/или настойниците на детето	3.1. Умее ясно и недвусмислено да предава устна информация 3.2. Умее да формулира ясни и точни въпроси 3.3. Умее в писмен вид да предава информация, свързана с изпълнение на професионалните задължения – подготвя отчети за извършената работа, формулира проблеми, прави предложения и др.
<i>Специфични за специалност 8140201 „Отглеждане и възпитание на деца в домашни условия“</i>	
4. Изгражда доверителни отношения със семейството и с неговите членове	4.1. Ежедневно информира родителите за извършените дейности и възникналите проблеми с детето 4.2. Периодично попълва документация, свързана с изпълнението на дейностите по отглеждането на детето 4.3. Съобразява се с изискванията на семейството по отношение на грижите за детето 4.4. Своевременно отговаря на молби и предложения, отправени от членовете на семейството, които са от компетентността ѝ 4.5. Спазва професионалните ценности и етичните норми, регламентирани в Етичния кодекс и др. 4.6. Поддържа отношения със семейството и техните близки на основата на уважение, зачитане на личното достойнство, право на информираност и неприкосновеност на личния живот 4.7. Спазва конфиденциалност и поверителност за семейството, при което работи
5. Оказва помощ и подкрепа на детето при възникнали битови и други кризисни и рискови ситуации	5.1. Идентифицира основните рискове за развитието на детето в неговото ежедневие 5.2. Разпознава ситуации, които носят риск за детето 5.3. Предприема мерки и оказва съдействие за избягване на евентуални рискове 5.4. Своевременно информира близките на детето за евентуални рискове 5.5. В отсъствието на родителите или близките на детето незабавно сигнализира компетентните органи за възникнала кризисна ситуация 5.6. Познава системата за закрила на детето и функциите на съответните държавни институции
6. Изпълнява задачи, свързани с физическата грижа (здравето) на детето	6.1. Спазва правилните хигиенни стандарти за детето – къпане, миене на ръцете и зъбите и др. 6.2. Храни, преоблича и къпе бебето (детето) 6.3. Приготвя храната на детето и се грижи за неговото облекло

Компетенции	Резултати от ученето Обучаваният трябва да:
	<p>6.4. Подбира дрехи, подходящи за дейностите, които ще извършва детето, и за мястото, което ще посещава</p> <p>5.5. Планира и съблюдава за стриктното спазване на дневния режим на детето – времето за лягане и ставане, хранене, разходки и т.н.</p> <p>5.6. Приготвя здравословна храна за детето, като спазва изискванията на семейството</p> <p>5.7. Грижи се за болно дете в съответствие с препоръките и съветите на здравните специалисти</p> <p>5.8. Разпознава симптомите на често срещани заболявания при децата и при необходимост своевременно информира родителите на детето</p> <p>5.9. Владее основните правила на оказване на долекарска помощ</p> <p>5.10. Грижи се за безопасността на детето в семейни условия</p>
<p>7. Изпълнява задачи, свързани с развитие на социалните умения и интереси на детето</p>	<p>7.1. Общува с детето, като ползва разнообразни техники за насърчване на мотивацията и успехите му</p> <p>7.2. Придружава детето до и в детската градина, в училището или до други институции, които посещава – спортни зали, школи по изкуства, училища по чужди езици и др.</p> <p>7.3. Организира ежедневните дейности на детето (игра, почивка, подготвяне на уроците и др.)</p> <p>7.4. Подпомага развитието на навици и умения у детето</p> <p>7.5. Организира игрови дейности, съобразени с индивидуалните потребности и възможности на детето, след предварително съгласуване с родителите му</p> <p>7.6. Организира други занимания, подходящи за интересите, потребностите и възможностите на детето, като спазва изискванията на родителите</p> <p>7.7. Информира родителите за проблеми в ежедневието на детето</p>
<p>8. Съхранява психическото си здраве и това на детето</p>	<p>8.1. Отчита стереотипните модели на поведение в семейството</p> <p>8.2. Разпознава проявите на професионалния стрес и синдрома на „емоционално прегаряне“</p> <p>8.3. Проявява самоконтрол за овладяване на собствените си чувства и настроения</p> <p>8.4. Познава и спазва Етичния кодекс за работа с деца</p> <p>8.5. Разпознава ситуации, в които могат да възникнат етични дилеми, и при необходимост търси съдействие от семейството, настойниците и роднините</p> <p>8.6. Прилага различни подходи за превенция на професионалния стрес</p>

Компетенции	Резултати от ученето Обучаваният трябва да:
9. Ефективно взаимодейства с родителите/настойниците на детето	9.1. Води конструктивен диалог, общува ефективно с родителите на детето, като отчита типологията на съответното семейство 9.2. Оказва съдействие на родителите в отглеждането и възпитаването на детето 9.3. Познава и прилага модели за ефективно взаимодействие със семейството
10. Усъвършенства професионалната си компетентност и развива личностните и социалните си умения и качества	10.1. Участва в социални, културни и образователни дейности за повишаване на професионалното си развитие и подобряване на компетентността си 10.2. Проявява самокритичност към собствените действия и ниво на познания 10.3. Периодично извършва самооценка на дейността си 10.4. При установяване на ограничени познания в конкретна област полага усилия за допълване на необходимите знания и умения 10.5. При възникнали трудности се консултира със специалисти от професионалната сфера

5. Изисквания към материалната база

5.1. Учебен кабинет

Обучението по теория се осъществява в учебни кабинети.

Учебните кабинети трябва да отговарят на необходимите педагогически, дидактико-методически, ергономични, хигиенни и естетически изисквания и да създават предпоставка за успешно усвояване на знания, умения и компетентности от обучаваните. Обзавеждането на учебните кабинети трябва да допринася за ефективно провеждане на основните дейности.

Нормативните изисквания към учебните кабинети включват:

- обща площ на кабинета - от 40 до 45 м²;
- работни места, разположени така, че да осигуряват необходимата видимост до учебната дъска и свободно преминаване на обучаваните от едно до друго работно място.

Обзавеждането на учебния кабинет включва: работно място на преподавателя (работна маса и стол), работно място на всеки обучаван (работна маса и стол), учебна дъска, мебели - предимно шкафове за различни цели, гладка свободна стена за окачване на нагледни материали, екран за прожектиране, мултимедиен проектор и други дидактически средства за обучение.

Компютърният кабинет включва: работно място за преподавателя - работна маса, стол, компютър и прилежащата му конфигурация в мрежа, с възможност за контрол на компютрите на обучаваните, индивидуални маси с компютърна конфигурация за всеки обучаван, общ принтер, учебна дъска.

Кабинет за изучаване на чужд език - оборудването е аналогично с това на учебния кабинет, с обезпечена аудио-визуална техника, записи на магнитен и оптичен носител, екран за прожекция, проектори, табла и помощни дидактични материали, необходими за упражненията при изучаването на езика.

5.2. Обучение по практика

Обучението по практика се провежда в основните помещения на образователната институция - клуб за родители или консултативен кабинет за родители, както и

помещение за хранене и различни видове ателиета. Обучението по практика се провежда в помещения със симулирана семейна среда.

5.2.1. Основно оборудване и обзавеждане

- Детска стая с пълно оборудване за отглеждане, игри и общоразвиващи дейности с деца в зависимост от възрастта на детето.

- Кухня, оборудвана според хигиенно-санитарните изисквания.

- Санитарен възел, оборудван за тоалет.

5.2.2. Учебни помагала

Описание и инструкции за оборудване на детска стая в домашни условия и за хигиенно поддържане на детската среда.

Дидактични материали, предназначени за съответната възраст на децата - детска литература, записи на песни и приказки, игри и др.

6. Изисквания към обучаващите

Обучението по специфичната за професията „Гувернантка“ задължителна професионална подготовка се извършва от квалифицирани обучаващи, чието образование, придобита специалност, присъдена квалификация и правоспособност отговарят на нормативната уредба.

6.1. По теория

За обучението по теория на професията обучаващите трябва да притежават образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“ по специалност от професионални направления: „Педагогика“, „Психология“ и „Социални дейности“ от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, приет с ПМС № 125 от 2002 г. (обн., ДВ, бр. 64 от 2002 г.; посл. изм. и доп., бр. 94 от 2005 г.), съответстващи на учебните предмети (модули) от отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка.

6.2. По практика

За обучението по практика на професията обучаващите трябва да притежават образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“ по специалност от професионални направления: „Педагогика“, „Психология“, „Социални дейности“ от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, приет с ПМС № 125 от 2002 г. (обн., ДВ, бр. 64 от 2002 г.; посл. изм. и доп., бр. 94 от 2005 г.), съответстващи на учебните предмети (модули) от отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране на професионалните знания и умения.